Sonsuz Karanlık

Suyun, devasa galeriler, dar geçitler ve göletlerden geçerek yaklaşık 4 km sonra yeryüzüne çıktığı Keş Dağı Düdeni'nde mağaracılar, sonunu belirleyemedikleri bir uçurumla karşılaştı.

Keş Dağı Düdeni tezatlarla dolu. Eksi 100 metrede bulunan, 35 metre genişlikteki galeriyi bir süre sonra ancak sürünerek ilerlenen bir daral izliyor.

YAZI: ALİ YAMAÇ FOTOĞRAFLAR: ALİ ETHEM KESKİN

Yer yüzeyinden 200 metre derinde, ufacık bir kaya çıkıntısının üzerindeyiz. Karşımızda, altımızda ve en beteri, üstümüzde simsiyah bir boşluk var. Kasklarımızdaki ışıklar hiçbir yönü aydınlatmıyor. Korkuyla arkamızdaki duvara yapışmış durumdayız. Son çare lazermetreyi açıyoruz. 70 metreye kadar ölçüm alabilen lazermetre, karşıya ve tavana doğru hiçbir uzunluk okuyamıyor. Aşağıya attığımız taşlarsa boğuk sesler çıkararak düşüyor, bir süre sonra ses duyulmaz oluyor. Beş metre genişliğindeki fay kırığı, bu noktada her yöne ve deyim yerindeyse "sonsuzluğa" uzanıyor...

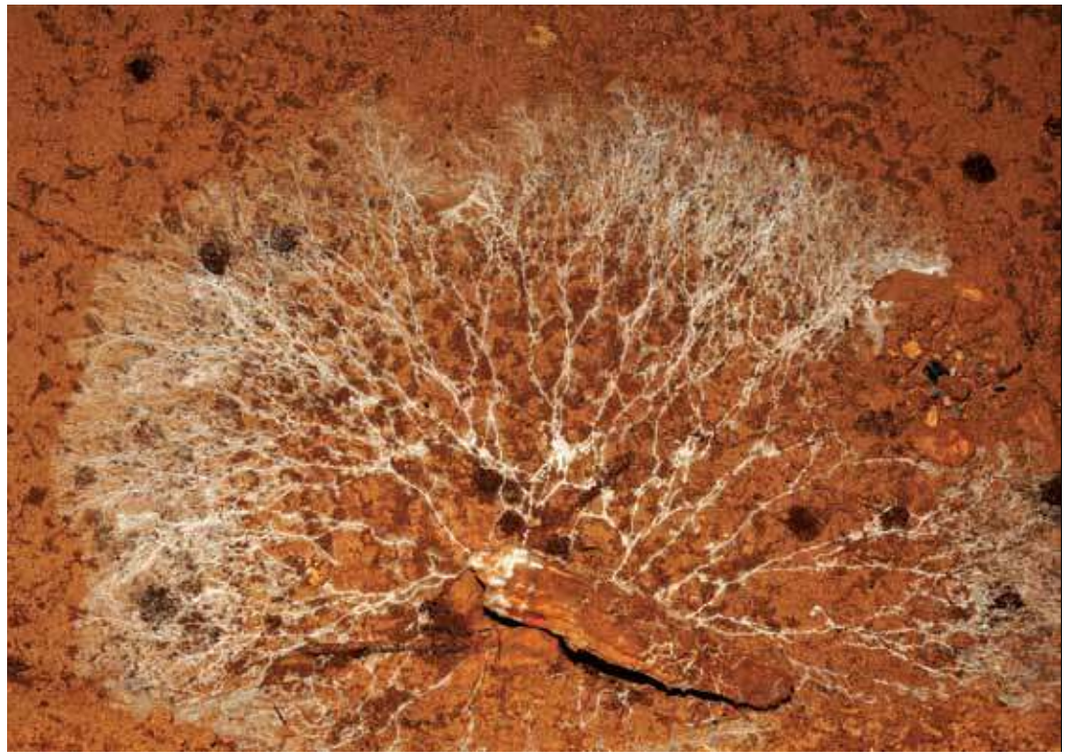


Keş Dağı doruklarından beslenen dereler 1800 metre yükseklikteki düdenin ağzından yeraltına batıyor. Öncü ekip mağarayı döşemek için girişe hazırlanıyor.

Obruk Mağara Araştırma Grubu (o'mag) olarak iki yıldır Kahramanmaraş'ın kuzeyinde bulunan Tekir Kasabası'nın doğusunda, Keş Dağı Düdeni'ni araştırıyoruz. Denizden yüksekliği 1800 metre olan düdene giren sular tahminimize göre, aşağıda, 900 metre irtifada bulunan Yeşilgöz Obruğu'ndan çıkıyor. Amacımız, bu düdenin tümünü inip ölçerek bu bağlantıyı ispatlamak. Eğer geçit verirse inmemiz gereken toplam yükseklik yaklaşık 900 metre. Öte yandan, suların battığı bu düdenle, çıktığı obruk arasındaki uzaklık, en kötümser tahminle 4 kilometre.

Geçtiğimiz yıl eksi 175 metre derinlikte bıraktığımız Keş Dağı Düdeni'ne bu defa 15 mağaracı ve 750 kg ekipmanla gidiyoruz. Mağaraya girip çıkarak zaman kaybetmemek için içeride kamp kuracağız.

Yük taşıyan katırların ardından, yavaş yavaş Keş Dağı'na tırmanırken ayağımıza takılan küçük bir midye fosili bize tüm bu dağların nasıl oluştuğunu hatırlatıyor. Milyonlarca yıl önce Tetis Denizi'nin yer aldığı bu coğrafyada ölen deniz kabukluları üstüste yığılarak taşlaşmışlar. Deniz dibinde süren bu işlemle oluşan kireçtaşı resifleri, ardından gelen tektonik hareketler sonucu yeryüzüne yükselmiş. Her yöne kilometrelerce uzanan, binlerce metre kalınlıktaki bu kireçtaşlarına baktığımızda tüm bu dağların midye kabukları sayesinde oluştuğunu hayal edebilmek çok zor. Ama, jeolojide zaman milyonlarca yılla ölçülür. Böylece,



Eksi 100 metrede bulunan ana glariye sel sularıyla taşınmış bir dal parçası kum üzerinde bir mantar tabakası oluşmasına ortam sağlıyor.



insan yaşamı süresince farkedilemeyecek kadar küçük birikimler, hareketler milyonlarca yılın sonunda olağanüstü büyük değişimler yaratır. 23 milyon yıl önce, Miyosen Dönem'de oluşmuş bu kireçtaşı formasyonu Yeşilgöz'den Keş Dağı'na doğru yükseldikçe yavaş yavaş değişiyor. Kuzeye ve doğuya doğru uzanan zirveler, aşağıdaki vadilere oranla çok daha yaşlı.

Akşam karanlığında yaylaya varıyor ve kamp kuruyoruz. Yaylanın sakinleri Karadaş'lar yemek hazırlamış, bizi bekliyorlar. Geçen yıl tanıdığımız Karadaş ailesine misafir olmak demek, size, duygularınızı hiçbir teşekkür kelimesiyle ifade edemiyeceğiniz ölçüde özen gösterilmesi anlamına geliyor.

Sabah, günün ilk ışıklarıyla mağarayı döşemeye başlıyoruz. Ekipler ardı ardına düdene iniyor, ilk ekip mağarada gerekli iniş hatlarını döşerken, onlardan sekiz saat sonra giren ikinci ekip kamp malzemesini taşıyor. Zamanımız çok kısa, normal koşullarda bu tür bir araştırmanın en az üç hafta sürmesi gerekirken bizim sadece bir haftamız var. Dolayısıyla, olabildiğince verimli çalışmak için haftalar öncesinden hazırladığımız mağara giriş-

çıkış planlarıyla hareket ediyoruz. Yapacak iş çok fazla; inişlere hatlar bağlanacak, kamp kurulacak ve ardından karşımıza çıkan, dibi hâlâ görünmeyen büyük iniş döşenecek... İlk kampımızı eksi 125 metredeki geniş salonda kuruyoruz. Normal koşullarda yüzeye bu denli yakın bir noktada kamp yapmamamız gerekiyor ama, mağaranın bu kısmından sonra çadır kurabileceğimiz bir yer yok.



Döşeme yapan ekipler 12 saat çalıştıktan sonra eksi 125 metre derinlikteki kampa dönüyor ve çadırlarında dinlenmeye çekiliyorlar. 12 saatlik yemek ve uyku molasından sonra vardiya değiştirerek mağarayı döşemeyi sürdürüyorlar.

Keş Dağı Düdeni'ndeki yolculuğumuz Yeşilova Obruğu'na geçit verecek mi? Aklımızdaki soru bu. Mağarada kamp kurarken, ipleri döşerken, verdiğimiz kısa molalarda hep bunu konuşuyoruz. Yeryüzüne batan ve başka bir noktada tekrar yüzeye çıkan sularla ilgili yerel söylenceler vardır. "Oradan saman atıldı, buradan çıktı" ya da "Deliğe kaçan top buradan çıkmış" en çok rastlananlardan bazılarıdır. Aynı söylenceler Keş Dağı Düdeni–Yeşilgöz Obruğu için de var, ama bizi en çok umutlandıran, köylülerin Keş Dağı'nda yağmur başladıktan bir gün sonra Yeşilgöz Obruğu'nun suyunun bulanıklaştığını ve çamurlandığını söylemeleri. Bu, bir bağlantı olduğunun en ciddi ispatlarından birisi olabilir.

Bir düdenden obruğa kadar yeraltı suyunun tüm havzasını takip edebilirsiniz. Bu iş için doğaya zararlı olmayan floresan boyalar kullanılır ve düdene dökülen boyanın suyla karışarak yeniden yüzeye çıktığı nokta belirlenir. Örneğin 1970'li yıllarda yapılan deneyler sonucunda Suğla Gölü'nün kenarında bulunan düdenlerden batan suların yeraltında 70-80 km yol katederek Manavgat Nehri'nden çıktığı ispatlandı. Ama, mağaracılar için böyle bir sistemi tümüyle yeraltından geçebilmek neredeyse imkânsız. Çoğunlukla mağara size geçit vermeyecek kadar daralır, su bir taşın altından kaybolur, gider.

Ancak tüm bilimsel araştırma ve keşiflerin yanı sıra, mağaracılık tarihi şans hikayeleriyle doludur. Daracık bir delikle başlayan bir mağara, olağanüstü bir uzunluğa veya derinliğe erişebilir. Ya da tam tersi; çok ümit vaad eden bir mağara, kısa bir mesafe sonra daralarak geçilemez hale gelebilir.

Bu yüzden mağarada gereksiz ümit ve hayallere yer olmadığının ve ihtiyatlı davranmamız gerektiğinin farkındayız. Onca

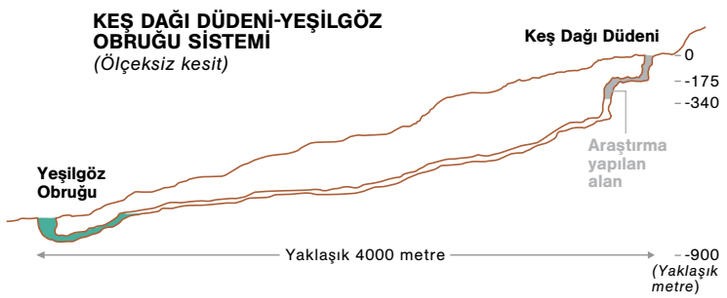


Eksi 175 metredeki kampa iniş. Mağaracılar iniş sırasında mermerleşmiş kireçtaşı oluşumlarına tanık oluyor. Bu inişin ardından ulaşılan kamp ise mağarada ayakta durulabilen son nokta. Sonsuz duvar oluşumu kampın hemen bitiminde başlıyor.

malzemeyle saatlerce yürüyerek ulaştığımız mağara birkaç yüz metrede sonlanabilir. Geçtiğimiz yıl yaptığımız ilk araştırmada hem mağaraya giriş yapmış, hem de Yeşilgöz Obruğu'na dalarak sualtı mağarasının başlangıcını tespit etmiştik. Mağaranın büyük ağzı, iki derenin birden aynı mağaraya batıyor olması ve eksi 100 metrede karşımıza çıkan devasa büyüklükteki galeri bizi bu mağaranın devam edeceği konusunda ümitlendirmişti ama dediğim gibi, her zaman bir risk vardır. Bir düdenle başlayıp su dolu bir obrukla bağlantı kurmak ve düdenden inen mağaracıların obruktan dalanlarla buluşabildikleri örnekler dünyada sadece birkaç tane. Eğer bu bağlantıyı gerçekleştirilebilirsek, Keş Dağı Düdeni, Yeşilgöz Obruğu Sistemi dünya çapında bir öneme sahip olacak.

Mağara kampını kurduğumuz kısımdan sonra hem galeri daralmaya, hem de yan kollardan gelen su artmaya başlıyor. Kamptan 340 metre uzaklıkta karşımıza çıkan ve kaç metre olduğunu belirleyemediğimiz inişte ilerlemek üzere sol kayaya, matkapla dübelleri çakıyoruz. Herhangi bir sel ihtimaline karşı tedbirli olmak için tam önümüzdeki su yolundan değil, sol duvardan aşağıya yöneliyoruz... Lazermetrelerimizin yetersiz kaldığı sonsuz karan-





Keş Dağı Düdeni'nden giren sular olasılıkla 900 metre daha derine inerek, 4 km yol aldıktan sonra Yeşilgöz Obruğu'nda yeryüzüne çıkıyor. Suyun rengi, yüksek oranda çözünmüş kireçten kaynaklanıyor.

lıktaki devasa iniş tüm mesaimizi alıyor. Destek ekipleri mağaraya giriyor. Görevleri, hem içerideki mağaracıların yorulanlarıyla yer değiştirmek, hem de içeriye malzeme desteği sağlamak.

Yaylada sıcak dayanılmaz, mağaraysa alabildiğine soğuk. Gündüzleri dışarıdaki kampımız 44 °C iken mağaradaki kampımız 11 °C. Dolayısıyla içeridekiler dışarıya, dışarıdakilerse mağaraya kaçmaya çalışıyor. Mağara kampında uyku tulumlarının dışına alüminyum folyo sarıyoruz. Bu folyolar acil durumlarda vücut ısısının düşmesini engelleyerek hipotermiye karşı koruyor.

Bazılarımız bir haftalık bu araştırma süresinin yarısından fazlasını mağarada geçiriyor. Çarşamba günü geldiğinde hâlâ büyük iniş döşeniyor. Galerinin sol duvarından aşağıya 60 metre daha iniyor, buradan sonra 80 metrelik bir ip daha bağlıyoruz. Toplam 140 metre iniş yapmamıza rağmen hâlâ dibi gözükmüyor! Bu noktadan sonra attığımız taşların düşme sesini 4–5 saniye daha duyabiliyoruz. Duvarın toplam yüksekliği en azından 200-230 metre olmalı. Daha önce eksi 1000 metreyi aşan derinliklerde çalışmış mağaracılar bile bu, bıçakla kesilmiş gibi dümdüz iki daracık duvar arasında karşıyı, tavanı ve dibi görmeksizin çalışmaktan huzursuz. Sonsuz bir karanlığa uzanan bu duvarda asılı durumda günlerdir çalışıyoruz ve artık zaman tükendi. Çıkmamız gerek. Çaresi yok, malzemeleri toplamaya başlıyoruz. Tüm malzemeyi mağaradan çıkarmak 1,5 günümüzü alıyor.

Bunca hazırlık ve yorgunluğa karşılık Keş Dağı Düdeni'nin sonundaki Yeşilgöz Obruğu'na ulaşamadık. Ama mağaralarda çok alışık olmadığımız bir yapıyla karşı karşıyayız. Bu denli uzun bir sistemin, ilk inişlerin ardından karşımıza eğimli, uzun bir galeriye ulaşmasını beklerken karşımıza çok farklı bir yapı çıktı. Bir düdende olması beklenmeyecek denli büyük ve traverten oluşumlu bir galerinin hemen ardından daracık bir fay kırığında 200–230 metre olduğunu tahmin ettiğimiz tek bir inişle karşılaştık. Mağara, uzunluk olarak hemen hemen hiç mesafe katetmeden tahmini derinliğinin üçte birinden fazlasını iniyordu. Bu büyük inişin ardından, mağaranın artık düzleşeceğini ve ufak inişlerle devam edeceğini düşünüyoruz. Gelecek yıl yine burada olacağız. Altı kişilik bir kampı ve günlerce kullanılacak yiyeceği bu derinliğin dibine indirecek, ayrıca suyun arttığı derin bir noktada boya deneyini gerçekleştireceğiz. Günlerce sonsuz karanlıkta ilerleyecek ve Yeşilgöz Obruğu'na ulaşmaya çalışacağız. □

Obruk Mağara Araştırma Grubu üyesi Ali Yamaç, daha önce National Geographic Türkiye*'de yayımlanan "Tünelde Derin Keşif" başlıklı makaleyi kaleme almıştı.Ali Ethem Keskin sualtı fotoğafları konusunda uzman.*